

הבריחה הנועזת מכלא אלקטרז
מתוך "נפלאות הבריאה"
מלקט ועורך: ש. אייזיקוביץ
eisikovits1@gmail.com

הגיליון מופיע באתר 'לדעת' וכן ניתן לקבלו לאימייל מדי שבוע על ידי שליחת בקשה. eisikovits1@gmail.com,

058-4852-443

אודה לכם אם תעבירו את העלון לאנשיכם או כתובות של נציג עלון. אשמח לקבל הערות מחכימות ובל"נ אשתדל להתייחס אליהם. גם רשות להדפיס / לחלק / להעתיק / לשמור. - בשעת הצורך הרשות נתונה לאמור מהדברים שבעלון אף שלא בשם אומרם. אבל הבא להדפיס וידפיס בשם אומרם. יביא גאולה לעולם. כמו כן יש אפשרות לקבל כל עלון בכל שפה כמעט שתרצו בתרגום של ווארד .

הבריחה הנועזת מכלא אלקטרז: הכרישים, המיתוס - והסיפור שאין לו סוף

הכלא האימתני ביותר בארה"ב. האי הבודד במפרץ סן פרנסיסקו. שלושה אסירים שנעלמו אל תוך הלילה — ולא נמצאו מעולם. האם זו הייתה הבריחה המושלמת, או סופה הטרגי של הרפתקה נועזת? | הצטרפו למסע בעקבות התעלומה שממשיכה להדהד עד היום .

ישראל גראדווהל

בלילה קריר של 11 ביוני 1962 התרחש אחד המהלכים הנועזים ביותר בהיסטוריה של עולם הפשע: שלושה אסירים הצליחו לחמוק מתוך כותלי אלקטרז — **הכלא** שנחשב לבלתי חדיר ביותר בעולם.

עד היום, יותר משישה עשורים אחרי, סיפורם מסעיר דמיון ומעורר ויכוחים עזים: האם הם טבעו במים הקרים של מפרץ סן פרנסיסקו — או שמא חיו חיים חדשים, חופשיים מהכלא המסוגר והמסוכן בעולם.

אלקטרז, האי הבודד והמבודד בלב מפרץ סן פרנסיסקו, היה שם נרדף לסיוט בעבור הפושעים האמריקנים. המים המקיפים אותו היו קרים עד כדי סכנת מוות, הזרמים סחפו כל ניסיון שחייה, וכרישים אימתניים שנצפו באזור איימו על כל מי שהתקרב למים. גם ביבשה, בלב הכלא, פטרלו השומרים בכל פינה, מייאשים את האסירים מפני כל ניסיון בריחה.

ובכל זאת, שלושה אסירים בהיסטוריה הצליחו להימלט מהכלא המסוכן והשמור ביותר בעולם. בכלא 'אלקטרז' שכנו שמות מפורסמים כמו אל קפונה ו"מכונת הירייה" קלי, לצד עשרות פושעים אלימים אחרים. מאז פתיחתו ככלא פדרלי עוד טרם פרוץ מלחמת העולם השנייה, בשנת 1934, ועד לסגירתו ב-1963, נרשמו 14 ניסיונות בריחה שכללו 36 אסירים — כמעט כולם הסתיימו בכישלון מוחץ: לכודים, הרוגים או נעדרים.

את הסיפור שלנו כותבים שלושה שמות בלתי נשכחים: פרנק מוריס, אדם עם מנת משכל מרשימה של 133 ונטייה כמעט מולדת לבריחות, ושני האחים ג'ון וקלרנס אנגלין, שחיינים מחושלים שגדלו במים הקרים של פלורידה. השלושה נפגשו באלקטרז בתחילת שנות ה-60: מוריס הגיע ראשון בינואר 1960, אחרי שורה ארוכה של פשעים וניסיונות בריחה; ג'ון אנגלין הצטרף אליו מאוחר יותר באותה שנה, וקלרנס חבר אליהם ב-1961. הם שובצו לתאים סמוכים — והרעיון הגדול נולד.

התוכנית לבריחה לא הייתה גחמה רגעית. במשך יותר משנה שלמה, הם עבדו עליה בשקט מתוח, כשכל פרט מחושב בקפדנות. הם צירפו לתוכנית אסיר נוסף, אלן וסט, ששיתף פעולה לאורך כל ההכנות אך נתקע ברגע האמת.

השלב הראשון היה הכרחי: יצירת דרך מילוט מתוך התאים עצמם. מאחורי פתחי האוורור מצאו האסירים היצירתיים מסדרון שירות נסתר — פתחים זעירים, שדרשו הרחבה משמעותית. בעזרת כפיות גנובות מחדר האוכל וכלים מאולתרים אחרים, הם חצבו לאט, בקצב עמלני. את רעש החפירה הסוו בעורמה תוך כדי "שעת המוזיקה" של הכלא — שעה ביום בה הורשו האסירים לנגן בכלי נגינה רועשים במיוחד, בין 21:30 ל-22:00.

כך כל יום, במשך חצי שעה, חפרו ארבעת הפושעים את דרכם אל החופש, באמצעות כפיות וכלי מטבח פשוטים.

אך כבר בשלב מוקדם של ה'פרויקט', הם נתקלו בבעיה: מה עושים עם העפר הרב שהצטבר במהלך החפירות, ללא שיעירו את תשומת ליבם של השומרים?

הפתרון שמצאו היה פשוט וגאוני באותה מידה: הם פיזרו את העפר שנוצר בשיטתיות בחצר הכלא, כשהם ממלאים את מכנסיהם ומנערים את האבקה באלגנטיות תוך כדי טיולים יומיומיים. במקביל, הם בנו תעתועים להטעות את השומרים: דמויות ראש מזויפות, עשויות מסבון, מלט, נייר טואלט ושיער אמיתי שנאסף ממספרת הכלא. בליל הבריחה, הראשים הונחו במיטותיהם, מכוסים היטב בשמיכות, והעניקו אשליה של אסירים ישנים.

אך הבריחה לא הסתיימה בפריצת התאים. כדי לצאת מהאי, היה עליהם להתגבר על האתגר הגדול מכל: חציית המים הקפואים אל היבשה, מרחק של יותר משני קילומטרים. לצורך כך, הם גייסו מעל 50 מעילי גשם מפלסטיק — גנובים או מושאלים — ותפרו מהם רפסודה בגודל מרשים: 4.2 מטר אורך על 1.8 מטר רוחב. החיבורים נאטמו בקפדנות בעזרת דבק עמיד למים מסוג Rem-Weld, שאותו מצא ה-FBI בחיפוש שלאחר הבריחה. הם יצרו גם חגורות הצלה מאולתרות ואף בנו משוטים פשוטים מעץ ופלסטיק.

בלילה הגורלי, ב-11 ביוני, בשעה 21:30, הם פעלו במהירות מדויקת: חמקו מהתאים דרך הפתחים שחפרו, זחלו במסדרון השירות, וטיפסו דרך מערכת צינורות האוורור לגובה שלוש קומות — משימה קשה ועתירת סיכון. הם פרקו בעזרת כלי מאולתר את סורגי הגג, ירדו מצינור בגובה 15 מטר(!), חצו את חצר הכלא וטיפסו על גדר בגובה 5 מטר. לאחר מכן, הגיעו סוף סוף לחוף הצפוני של האי. שם, כשהם פועלים באפלה מוחלטת, ניפחו את הרפסודה המאולתרת והשיקו אותה למים, בסביבות השעה 23:00.

לעומתם, אלן וסט לא הצליח להצטרף: הפתח שחפר התמוטט חלקית והוא נתקע, נותר חסר אונים בתאו.

למחרת, ב-12 ביוני, עם אור ראשון, נחשפה הבריחה: בשעה 7:15 בבוקר, בבדיקה שגרתית, הבחינו השומרים במיטות ה"מאוישות" בראשים המזויפים — והכלא נכנס מיידית לכוננות חירום. סירנות זעקו, כוחות מה FBI-שירות המרשלים האמריקני והמשמר החופים פתחו במצוד היסטרי אחר השלושה הנעלמים.

והמרדף החל. כוחות האכיפה החלו בחיפושים במים ומחוצה להם, באיים סמוכים וגם באזורים מרוחקים, כאשר בשלב מסוים העלו החיפושים כמה רמזים מטרידים: משוט מאולתר נמצא צף ליד אי המלאכים; שק עמיד למים, שהכיל תמונות משפחתיות של האחים אנגלין, התגלה על חוף סמוך; חגורת הצלה נקרעת עם סימני נשיכה בצינור האוויר נמצאה ב-22 ביוני, מה שרמז על היאבקות אפשרית עם כרישים. האם הפושעים ניסו להיאבק במים ונכשלו? או שמא הצליחו לברוח אל החופש והותירו מאחור כמה זיכרונות?

כחודש לאחר מכן, ביולי 1962 דיווחה ספינה נורווגית על גופה צפה ליד גשר שער הזהב, אך זו נעלמה לפני שהרשויות הצליחו לזהות אותה.

ב-1979 סגר ה-FBI את החקירה והכריז כי סביר להניח שהשלושה טבעו. עם זאת העובדה שלא נמצאו גופות הותירה את הדלת פתוחה לכל תיאוריה אפשרית, ותיאוריות הקונספירציה חגגו.

וכאן התפצל הסיפור לשני מסלולים.

הראשון גורס כי הם טבעו: הזרמים החזקים, הטמפרטורה הנמוכה, לא הותירו סיכויי הישרדות רבים לשלושת האסירים הבורחים.

יחד עם זאת, העובדה שגופות טובעים בדרך כלל צפות תוך ימים - מה שלא התרחש במקרה הזה, גרם לרבים להאמין לסיפור אחר.

המסלול השני, המסעיר יותר, מציע גרסה עם "סוף טוב" (תלוי למי...): שהם הצליחו לשרוד. העדויות לכך מרתקות: מדי שנה לאחר הבריחה, קיבלה אמם של האחים אנגלין זרי פרחים אנונימיים; ב-1973 דווח שהם נראו, מחופשים, בלווייה שלה; ב-2015 צצה תמונה מברזיל שבה נראים שני גברים דומים להפליא לאחים; וב-2018 חשף ה-FBI מכתב שהגיע, לכאורה, מג'ון אנגלין עצמו — בו טען שפרנק מוריס מת ב-2005, קלרנס ב-2011, והוא עצמו עוד חי, אך ניתוח טביעות האצבעות לא הצליח לאשר או לשלול את האותנטיות של המכתב.

גם המדע תרם את חלקו לסאגה: ב-2003 שיחזרו "מפריכי המיתוסים" (MythBusters) את הבריחה, בנו רפסודה ממעילי גשם, חצו את המפרץ והגיעו ליבשה — והוכיחו שאכן ניתן היה לשרוד.

שירות המרשלים האמריקני, גוף העוסק במעקב אחר נמלטים, שומר על התיק פתוח עד היום הזה. אם השלושה - או אחד מהם, עדיין בין החיים, הם בני יותר מ-90, והתיק ייסגר רק כאשר יגיעו לגיל 99.

שנה בלבד לאחר הבריחה, בשנת 1963, נסגר אלקטרז סופית. סיבות רשמיות כללו את עלויות התחזוקה הגבוהות וההכרה המרה: אלקטרז כבר לא היה המבצר הבלתי חדיר שכולם חשבו שהוא.

סיפור הבריחה הנועזת מאלקטרז ממשיך להסעיר את הדימיון עד היום. כל עוד לא התגלתה הוכחה חותכת לגורלם, נותרה שאלה אחת פתוחה ומפתה:

האם שלושת האסירים שברחו מהכלא השמור ביותר בעולם באמת הצליחו להיעלם — ולחיות חופשיים עד יומם האחרון?

